

CEU – Consiliul European al Urbaniștilor

Carta Urbanismului European

**adoptată de Adunarea Generală a Consiliului European al Urbaniștilor
de la Barcelona din 12 aprilie 2013**

Viziune pentru orașele și regiunile Europei în secolul XXI

Cuprins

Apel la acțiune
Carta

PARTEA A

VIZIUNE PENTRU ORAȘELE ȘI REGIUNILE EUROPEI

1. Orașe și regiuni integrate și conectate

Integrare spațială

Integrare temporală

2. Coeziune socială și conectivitate (accesibilitate, dezvoltare relațională)

Echilibru social

Diversitate culturală

Implicarea și responsabilizarea comunităților

Legături între generații

Identitate socială

Deplasări, transporturi, mobilitate și accesibilitate

Locuințe, utilități și servicii

3. Integrare economică și conectivitate

Globalizare și specializare regională

Avantaje competitive

Rețele de orașe și regiuni

Dimensiunea metropolitană

Zone rurale izolate și comunități insulare

4. Conectivitatea cu mediul

Dezvoltarea durabilă

Promovarea sănătății și a calității vieții

Ecosisteme

Peisaje

Patrimoniul natural, spații libere și deschise

Energii

5. Integrarea spațială: abordare sintetică

Integrarea spațială: rețele și accesibilitate

Urbanismul european

Integrarea spațială: abordare sintetică

PARTEA B

ROLUL URBANIȘTILOR

Provocări pentru o amenajare eficientă a teritoriului
Rolul urbanistilor

PARTEA C

ANGAJAMENTELE URBANIȘTILOR DIN EUROPA

Angajamentele

1. Urbanistul, ca „lider al schimbării”
2. Urbanistul, ca om de știință, parte a unei profesii bazate pe cunoaștere
3. Urbanistul, ca proiectant și vizionar
4. Urbanistul, ca mediator și consultant politic
5. Urbanistul, ca gestionar al orașelor și teritoriilor

ANEXĂ

Context istoric

Termeni-cheie

Mulțumiri

Referințe

Apel la acțiune

1. Europa are nevoie de orașe și regiuni puternice și adecvate locuirii. Prin urmare, amenajarea teritoriului este vitală pentru viitorul Europei. În mod deosebit, urbanismul contribuie la conservarea resurselor comune: teren, aer și apă, care sunt supuse unei presiuni crescânde a dezvoltării. Dacă se dorește ca Europa să aibă o creștere economică durabilă și societăți drepte și echitabile, atunci este necesară o planificare spațială eficientă. Forța specifică a urbanismului constă în capacitatea sa de a crea oportunități și de a contracara amenințările survenite ca urmare a noilor dezvoltări. Urbanismul se situează, simultan, între acțiunea pe termen lung și aplicarea, în regim de urgență, a unor acțiuni imediate.
2. Principiile enunțate în această Cartă a Urbanismului European trebuie adoptate de către toți cei care fac parte din administrația centrală și locală, agenții, societate civilă, organizații neguvernamentale și din sectorul privat. Prin urmare, această Cartă asigură un punct comun de referință tuturor acelor care au responsabilități și care pot influența viitorul orașelor și regiunilor europene.
3. Carta Urbanismului European nu se adresează doar urbanistilor profesioniști, ci reprezintă un apel la acțiune către toți cei ale căror politici și programe vor modela viitorul Europei, orașele și regiunile sale, precum și orice alte zone, inclusiv pe cele rurale izolate și pe cele insulare. Prin urmare, Carta cuprinde:
  - Viziunea comună și principiile adoptate de urbanistii din întreaga Europă, care le orientează acțiunile în sensul dobândirii unei coerențe sporite și unei coeziuni mai accentuate și mai durabile. Aceste obiective se vor putea realiza prin dezvoltarea unor rețele de orașe și regiuni interconectate între ele și cu întreaga societate.
  - O perspectivă și o agendă comună de acțiune și colaborare între toate nivelurile societății civile – autorități, mediu de afaceri, profesioniști din domeniul educației, organizații neguvernamentale, grupuri de interese colective și, în special, simplii cetățeni.

Urbanism

4. Urbanismul permite comunităților să formuleze viziuni strategice pentru a-și atinge aspirațiile. Expresia acestor viziuni strategice poate influența, direct și semnificativ, crearea unor zone optime pentru locuit și construirea unui viitor durabil pentru comunitățile de pe tot cuprinsul Europei. Urbanismul, asociat amenajării teritoriului, intervine la toate planurile teritoriale, de la cel local la cel național, transfrontalier și dincolo de frontierele europene.
5. Diversitatea Europeană se exprimă prin specificul local și prin natura interdisciplinară a profesiei de urbanist în Europa. Aceste particularități garantează faptul că urbanismul ține seama de diversitatea orașelor, regiunilor și a celorlalte entități europene, care se definesc prin condiții geografice, de mediu, de peisaj și culturale specifice. CEU (Consiliul European al Urbaniștilor) reprezintă asociațiile profesionale ale urbaniștilor care operează în cadrul unei mari varietăți de sisteme de planificare spațială. Prin urmare, această Cartă nu pledează pentru un sistem unic de planificare spațială, ci subliniază valoarea urbanismului și amenajării teritoriului ca instrumente de lucru și creație, indiferent de cadrul administrativ în care se intervine.
6. Urbaniștii sunt garanții viitorului Europei. Prin intermediul CEU (Consiliul European al Urbaniștilor), urbaniștii susțin eforturile Europei de a face față provocărilor cu care se confruntă, pe baza unei agende cu trei obiective:
  - Susținerea acțiunilor necesare pentru asigurarea viitorului comunităților europene în contextul lor spațial;
  - Asocierea cu cei care împărtășesc cauza comună a planificării viitorului Europei;
  - Continuarea acțiunii de formulare a unei Viziuni pentru comunitățile locale, pentru orașe, pentru regiuni și pentru Europa în ansamblul ei, prin intermediul activității membrilor săi.

Carta

7. Pentru a asigura realizarea acestei agende, CEU a elaborat prezenta Cartă a Urbanismului European. Acest document are la bază Noua Cartă de la Atena din 2003 și identifică trăsăturile specifice urbanismului ca domeniu și potențialul pe care acesta îl reprezintă. Carta vizează consolidarea încrederii, coeziunii și solidarității în practica urbanismului.
8. **Partea A** a acestei Carte a Urbanismului European prezintă o Viziune asupra viitorului orașelor și regiunilor europene, ca răspuns la provocările cu care se confruntă Europa. Aceasta este o viziune asupra unei rețele de orașe și regiuni care:
  - va contribui la bunăstarea și la creșterea calității vieții locuitorilor;
  - va conserva bogăția și diversitatea culturală, moștenire a unei lungi istorii;
  - se va consolida printr-o gamă largă de legături funcționale, sociale și culturale;
  - va deveni din ce în ce mai competitivă, prin eforturile continue de creștere a complementarității și cooperării;
  - va integra mediul antropoc în ecosistemele naturale, conservând biodiversitatea și luând în considerare necesitatea combaterii schimbărilor climatice.
9. **Partea B** a Cartei Urbanismului European definește rolul urbanismului și al urbaniştilor pentru realizarea Viziunii, ca răspuns la provocările globale esențiale cu care se confruntă Europa. Există principii fundamentale ale urbanismului, stabilite de multă vreme, care-și păstrează și astăzi valabilitatea. Principiile au fost, totuși, reconfirmate și consolidate în cadrul Cartei, pentru ca să poată reflecta noua problematică și esența noii politici promovate în primul sfert al secolului XXI.
10. **Partea C** a Cartei Urbanismului European formulează angajamentele asumate de urbaniştilor europeni în vederea implementării Viziunii expuse în Partea A. Profesiunea de urbanist este solidară față de aceste angajamente pentru a promova standarde profesionale și pentru o agendă comună tuturor comunităților.

PARTEA A

VIZIUNE PENTRU ORAȘELE ȘI REGIUNILE EUROPEI

1. Orașe și regiuni integrate și interconectate

Integrare spațială

11. De-a lungul secolului XX, urbanismul a rezistat în mod constant amenințărilor la adresa calității vieții în orașele și regiunile europene. Acestea au vizat atât marile regiuni metropolitane (de ex. Londra și Paris) cât și zonele rurale izolate și comunitățile insulare. (de ex. în Norvegia și Malta). Zonele noastre urbane sunt marcate de declinul industriilor tradiționale, de excluziune socială, de șomaj, de extinderea urbană necontrolată, de declinul centrelor urbane, de infraționalitate, de nivelul crescut al poluării și degradării mediului. Zonele rurale, chiar dacă beneficiază în mare parte de o calitate mai bună a mediului de viață, se confruntă cu presiuni economice adeseori însoțite de pierderea serviciilor de bază și a accesului la utilități.
12. Aceste tendințe manifestate în orașe și în mediul rural, deopotrivă, au fost însoțite de fenomenele globalizării și de omogenizarea culturală în creștere, ceea ce a generat noi presiuni de dezvoltare și erodarea identității locale. În consecință, condiția actuală a orașelor și regiunilor europene este departe de a fi ideală. Ele se confruntă cu provocări care impun o mai bună integrare a acțiunilor autorităților, comunităților și a intereselor mediului de afaceri.
13. Integrarea se va realiza prin intermediul rețelelor urbane, dintre care multe transcend frontierele naționale în cadrul continentului european și al vecinilor săi. Orașul și regiunea integrate impun o abordare sensibilă a relației dintre mediul natural și cel construit, precum și legături eficiente și operative între activitățile urbane individuale, rețelele de infrastructură și tehnologiile informaționale și comunicaționale.
14. Prin urmare, această Cartă a Urbanismului European promovează o Viziune asupra Europei bazată pe orașe și regiuni integrate și interconectate, cu o bună accesibilitate pentru toți locuitorii, pentru cei care lucrează în cadrul lor și pentru cei care le vizitează și care sunt conectați la scară mondială. Această Viziune reprezintă obiectivul pe care ni-l asumăm noi, urbanistii din Europa – un obiectiv care poate fi atins prin eforturile conjugate ale tuturor părților interesate de dezvoltarea și gestionarea teritorială și a așezărilor urbane și rurale.

Integrare temporală

15. Viziunea noastră se referă la viitorul Europei dar și la legătura sa cu trecutul. Orașele și regiunile europene se disting printr-o lungă istorie a evoluției care reflectă îndeaproape trăsăturile specifice ale structurii instituționale, culturale, sociale și economice ale populației sale. Istoria și diversitatea sunt elementele care conferă specificitate și identitate locală.

16. Trecutul ne oferă lecții de o valoare inestimabilă pentru viitor în ceea ce privește problemele care trebuie evitate și oportunitățile care pot fi create.
- Orașele și regiunile trebuie să-și păstreze identitatea și să reducă tendințele de omogenizare și fragmentarea formei lor urbane;
  - Activitățile umane trebuie să se concentreze în centrele urbane și trebuie inversată tendința de dispersie urbană care sacrifică zonele rurale și naturale periurbane;
  - Trebuie dezvoltate noi rețele de transport și infrastructuri prin acțiuni care să descurajeze dispersia de activități și care să împiedice dezvoltarea modalităților de transport durabile;
  - Comunitățile existente trebuie sprijinite în dezvoltarea lor, pentru a se evita absorbția lor într-o masă urbană amorfă care să le distrugă identitatea și caracterul.
17. Există multe caracteristici ale vieții urbane actuale pe care le apreciem, le considerăm valoroase și pe care sperăm să le lăsăm moștenire generațiilor viitoare. O problemă-cheie a orașelor noastre actuale este accesibilitatea limitată, nu doar în termeni fizici, ci și în termeni culturali în sensul legăturilor cu rădăcinile multiculturale care ne-au creat o identitate proprie și un caracter specific local. Pe măsură ce ne extindem legăturile fizice în spațiu, trebuie să găsim și căile de a ne păstra, în timp, specificul cultural.

2. Coeziune socială și conectivitate (accesibilitate, dezvoltare relațională)

Echilibru social

18. Viziunea noastră este aceea a unei Europe care promovează dreptatea socială prin intermediul coeziunii și conectivității. Viitoarea bunăstare a umanității presupune ca oamenii să fie considerați atât ca indivizi, cu drepturi umane care trebuie protejate, cât și ca membri ai unor comunități. Această abordare este importantă pentru integrarea orașelor și regiunilor din Europa, care trebuie să echilibreze interesele societății în ansamblul ei și nevoile și drepturile minorităților și ale fiecărui cetățean.
19. Există din ce în ce mai multe inegalități sociale, exacerbate de piețele nereglementate și de globalizare. Este necesară o mai mare coeziune socială pentru asigurarea unui nivel mai înalt de securitate și siguranță în orașe, în teritorie și în alte zone. Acest proces trebuie să însemne mai mult decât facilitarea schimburilor și asigurarea exprimărilor multiculturale. De exemplu, un grad mai mare de conectivitate va furniza o gamă mai largă de oportunități economice și de ocupare a forței de muncă pentru toți cei care locuiesc și lucrează în spațiul respectiv. Totodată, o mai mare coerență va asigura un acces mai echitabil la servicii de educație, medicale și alte servicii sociale. Pentru a atinge aceste obiective sociale, este necesară promovarea unor abordări inovatoare ale guvernării și angajamentului comunitar, care să implice toate părțile interesate. În absența acestora, problemele sociale precum șomajul, sărăcia, excluderea și infracționalitatea nu vor putea fi soluționate și combătute într-un mod eficient.

Diversitate culturală

20. Având în vedere tendința accentuată de integrare în continentul european, orașele și regiunile trebuie să redevină, cu adevărat, multiculturale și multilingvistice. Noile conexiuni vor spori mobilitatea și potențialul de integrare. Această dezvoltare a relațiilor trebuie gestionată cu o anume sensibilitate culturală care să permită oamenilor să-și păstreze identitatea și moștenirea socială,

culturală și istorică dar și să-i facă să participe, cu adevărat, la deciziile care le vor afecta mediul social și fizic de viață. Fără o abordare sensibilă nu vom putea atinge acel tip de integrare culturală și socială care să poată echilibra nevoia de păstrare a diversității, încurajând în același timp integrarea, valorile și viziunile comune privind locurile și peisajele folosite în comun.

Implicarea și responsabilizarea comunităților

21. Sistemele actuale de gestiune urbană au fost adesea limitate de viziunile și voturile celor mai influenți rezidenți permanenți sau de interese comerciale puternice, ceea ce a generat favorizarea grupurilor de presiune. În viitor, orașele și regiunile europene vor trebui să-și construiască o viziune care să depășească interesele imediate ale rezidenților locali sau interesele lor particulare și să se preocupe, la o scară mai amplă de nevoile și bunăstarea tuturor categoriilor sociale. Nevoile grupurilor excluse sau marginalizate (de ex. muncitori străini necalificați), precum și cele ale profesioniștilor cu mobilitate crescută (rezidenți temporari, pe perioade mai lungi sau mai scurte) trebuie recunoscute și armonizate cu reacțiile comunităților endogene referitor la impactul acestora asupra calității vieții lor.

22. Sunt necesare noi sisteme de reprezentare și de participare:

- Prin asigurarea de noi forme de acces la informație;
- Prin sprijinirea implicării mai active a rețelelor de „cetățeni activi”; și
- Prin sprijinirea democrației locale și responsabilizarea comunităților locale.

Astfel de acțiuni vor ajuta locuitorii și părțile interesate să-și facă auzite vocile și să se angajeze într-o participare efectivă și semnificativă la modelarea propriului viitor. Este vorba de măsuri care cer un timp relativ îndelungat pentru a putea fi transpuse în proceduri de urbanism și amenajarea teritoriului, astfel încât să poată fi stabilite legăturile sociale și să fie facilitate angajamentele autentice.

23. Tuturor grupurilor trebuie să li se acorde șansa de a contribui la îmbunătățirea vieții comunității în ansamblul ei și de a adăuga valoare acesteia, prin competențele și cunoștințele lor. Acest demers se înscrie în spiritul Cartei de la Leipzig (2007) și al Declarației de la Toledo (2010) care subliniază importanța angajamentelor urbaniștilor și caracterul esențial al rolului jucat de ei alături de ceilalți actori (proprietari de terenuri, comunitatea de afaceri, rezidenți și autorități publice), ca parte componentă a „alianței urbane” necesară pentru reinventarea orașului actual.

Legături între generații

24. Modificarea echilibrelor dintre diferitele grupuri de vârstă ale populației europene tot mai îmbătrânite aduce cu sine noi provocări sociale din ce în ce mai importante. Acestea trebuie abordate nu doar în termeni sociali și economici, ci și prin stabilirea de rețele și infrastructuri adaptate pentru sprijinirea acestor comunități, inclusiv proiecte pentru pensionari și persoane în vârstă, de exemplu în termeni de accesibilitate și de gestionare a spațiilor publice.

Identitate socială

25. Identitatea indivizilor este strâns legată de identitatea orașelor și regiunilor în care trăiesc. Există o mare diversitate de caracter între orașele și regiunile europene. Fiecare oraș și regiune are propria sa diversitate culturală și socială, îmbogățită prin apariția de noi identități, datorate imigrării.

26. În orașul și regiunea integrate, datorită dialogului dintre culturi și fuzionării lor treptate, viața urbană este mai bogată și mai diversificată, ceea ce contribuie la creșterea atractivității generale a orașului ca mediu rezidențial, ca spațiu destinat muncii, educării, afacerilor și agrementului.

Deplasări, transporturi, mobilitate și accesibilitate

27. Urbanismul și amenajarea teritoriului integrate implică corelarea complexă a politicilor de transport și de amenajare a teritoriului. Ele trebuie completate prin soluții urbanistice creative și prin favorizarea accesului la informație. Facilitarea mișcării și a accesului vor constitui elemente esențiale ale vieții urbane, conjugate cu o gamă mai largă de opțiuni în ceea ce privește modurile de transport, de exemplu printr-o informare mai bună sau printr-o mai largă autorizare a accesului virtual prin intermediul noilor tehnologii.
28. Este în egală măsură necesară scurtarea distanțelor de transport pentru bunurile și serviciile de bază, prin realizarea de legături eficiente, agreabile, durabile și economice între destinații. Aceasta presupune asigurarea unei game variate de sisteme de transport pentru persoane, mărfuri și informații, acordând prioritate economiei de energie, utilizării resurselor locale de bunuri și servicii care respectă preocupările privind protecția mediului. La scară locală, tehnologia și managementul fluxurilor de transport trebuie să urmărească reducerea dependenței de utilizarea automobilelor personale. La nivel strategic, legăturile dintre cartiere și centrelor intermodale din interiorul orașelor și regiunilor vor facilita dezvoltarea unei rețele europene de transport.

Locuințe, utilități și servicii

29. Pentru a răspunde nevoilor cetățenilor actuali și viitori, locuirea și serviciile vor trebui să devină din ce în ce mai accesibile – disponibilitatea lor va fi adaptată flexibil la necesitățile noi și emergente. În plus, se vor asigura locuințe la prețuri accesibile, însoțite de dotări și servicii educaționale, comerciale, culturale și de agrement. Acestea trebuie susținute prin costuri de întreținere acceptabile pentru cetățeni și completate de un sentiment profund de identitate comunitară, al proprietății și siguranței.

3. Integrare economică și conectivitate

30. Activitățile economice ale orașelor și regiunilor Europei sunt strâns conectate. Această interdependență poate induce o productivitate mai mare și o creștere a competitivității mondiale, ceea ce înseamnă că ambele sunt în același timp adaptate și vulnerabile la schimbările mediului local și la condițiile exterioare, care apar în condițiile volatilității economiei globale. Viziunea noastră este cea a unei Europe care promovează o competitivitate economică puternică și durabilă.

Globalizare și specializare regională

31. Activitățile economice sunt influențate de articularea a două forțe principale: globalizarea și specializarea locală sau regională. Sub presiunea tehnologiilor inovatoare au apărut noi activități economice, din ce în ce mai bazate pe cunoaștere, la nivelul producției și serviciilor, deopotrivă. În același timp, se observă o cerere crescândă pentru produse și servicii specializate, asociate metodelor tradiționale de producție și originii controlate.
32. În acest context economic, influența regională a orașelor a devenit din ce în ce mai importantă, odată cu extinderea continuă a distanțelor de deplasare și a razelor de acțiune ale piețelor pe care

le deserve. În plus, economiile locale sunt tot mai conectate cu economiile altor orașe și regiuni, la nivel național și internațional. Așadar, orașele nu mai pot fi abordate în mod izolat. Cooperarea între orașe și competiția devin normă și macro-regiunile Europei devin noile puteri economice.

- 33.** În consecință, trebuie găsit un echilibru între factorii locali și cei externi care provoacă, în prezent, aceste schimbări – o provocare strategică pentru orașele și regiunile europene. În acest context, trebuie făcute opțiuni esențiale în ceea ce privește viitorul economic potențial al fiecărui oraș sau al fiecărei regiuni în parte. Este necesară o abordare planificată pentru a evalua opțiunile viitoare privind nevoile locale și identitatea economică, în condițiile cererii rezultate din acțiunea factorilor mondiali.
- 34.** Acest echilibru se referă în mod particular la: nevoile în materie de gestiune responsabilă a energiei; integrarea zonelor urbane și periurbane; o nouă abordare a promovării surselor de energie regenerabilă; rolul agriculturii și silviculturii; sprijinirea infrastructurii verzi și a ecosistemelor. În plus, trebuie recunoscută poziția specială a comunităților mici și izolate, cum ar fi insulele Europei, de exemplu, în ceea ce privește sensibilitatea lor la schimbările de piață și capacitatea lor limitată de a atinge un nivel economic care, în alte zone, este posibil.

Avantaje competitive

- 35.** Factorii competitivi ai activităților economice sunt foarte diversificați și articulați în diferite moduri în fiecare oraș. Poate fi vorba despre factori ca patrimoniul cultural și natural, existența unei forțe de muncă educate și calificate, existența unor împrejurimi și peisaje agreabile, ca și localizarea lor strategică. Dezvoltarea viitoare a orașelor și teritoriilor europene nu trebuie să se realizeze în detrimentul diversității lor economice, ci dimpotrivă, să o susțină.
- 36.** Se pot obține avantaje competitive semnificative prin valorificarea patrimoniului cultural și natural ale orașelor, precum și prin promovarea caracterului lor unic și a diversității lor. În plus, asigurarea unui mediu de viață și de lucru plăcut, sănătos și sigur va spori considerabil atractivitatea lor pentru viitoarele activități economice și va contribui la contracararea impactului de uniformizare al activităților corporatiste mondiale.
- 37.** Un oraș sau o regiune prosperă utilizează, așadar, cele mai bune caracteristici ale sale pentru a se poziționa din punct de vedere economic. Trebuie să se adapteze constant pentru a-și menține avantajele, într-un mediu în continuă schimbare. Noile tendințe trebuie permanent monitorizate, iar scenariile viitoare trebuie examinate cu regularitate, pentru a permite anticiparea forțelor pozitive și negative deopotrivă, și pentru a le răspunde într-o manieră adecvată.

Rețele de orașe și regiuni

- 38.** Orașele și regiunile europene trebuie să coopereze pentru a-și menține și spori avantajele competitive. Colaborările rezultate vor varia în funcție de contextul local, de exemplu:
- O asociere de orașe cu specializare similară, printr-o cooperare funcțională și organizațională, câștigă vizibilitate și atinge dimensiunile și productivitatea necesare unei competiții la nivel mondial;
  - O asociere de orașe cu specializări diferite, permite sprijinul reciproc, pentru o specializare sau alta care poate orienta atribuirea de proiecte publice către aceste orașe; sau
  - O rețea de orașe și regiuni interconectate, în cadrul unui sistem flexibil de schimburi de bunuri și servicii sau care împărtășesc interese economice și/sau culturale comune, își poate consolida profilul și, astfel, avantajele competitive.

39. Asemenea rețele de orașe și regiuni, conectate în diferite moduri, vor determina distribuția, dezvoltarea și creșterea impactului activităților economice pe tot cuprinsul Europei. Acest proces are implicații speciale pentru guvernarea metropolelor și pentru abordarea integrată a investițiilor în mediul rural.

Dimensiunea metropolitană

40. Europa se confruntă nu doar cu un ritm rapid de urbanizare ci și cu o creștere a scării ansamblurilor urbane. Atracția exercitată de zonele urbane este stimulată de competiția mondială, ceea ce a generat apariția a peste o sută de zone metropolitane în Europa, în cadrul cărora locuiește peste 60% din populația europeană. Aceste grupuri de zone urbane și orașe formate prin legături puternice constituie motoarele schimbării în Europa – ele concentrează dezvoltarea economică, provocările sociale și presiunile asupra mediului.
41. Intensitatea schimburilor în termeni de mobilitate de persoane, de bunuri și de capitaluri constituie motorul dezvoltării economice și culturale a orașelor, ceea ce a și favorizat inițial concentrarea urbană. Noile sisteme de comunicație și transport, precum și noile instrumente de gestiune urbană permit dezvoltarea de zone metropolitane mai extinse și conduc la apariția mega-regiunilor urbane. Dimensiunea metropolitană constituie o provocare la adresa conceptului tradițional de oraș, ca entitate autonomă. Dacă aceste tendințe sunt lăsate să urmeze doar legile pieței sau beneficiile economice pe termen scurt, costurile sociale și consecințele nefaste asupra mediului vor fi importante. Pe alte continente, urbanizarea rapidă și ne-durabilă dă naștere unor mega-regiuni în care costurile sociale și de mediu sunt subordonate creșterii economice. Aceasta abordare este contrară politicilor pentru construcția Europei.
42. Orașele europene trebuie să rămână competitive. Atingerea acestui obiectiv presupune două direcții de acțiune. Pe de-o parte, punerea în valoare a peisajului istoric urban ca parte esențială a avantajului competitiv al Europei, deoarece patrimoniul cultural contribuie la formarea conștiinței de cetățean și la crearea de valoare. Pe de altă parte, sunt necesare noi forme de gestiune urbană pentru a asigura o capacitate instituțională eficientă capabilă să susțină competitivitatea și, în același timp, să protejeze patrimoniul orașelor și regiunilor noastre. Toate acestea pot fi realizate prin planificare spațială la nivel metropolitan.

Zone rurale izolate și comunități insulare

43. Pe lângă recunoașterea priorității pe care o reprezintă dezvoltarea urbană, este necesară și recunoașterea nevoilor specifice comunităților rurale. Din ce în ce mai acut, numeroase zone rurale au tendința de a deveni teritorii periurbane. Nevoile comunităților rurale trebuie recunoscute, în special în ceea ce privește locuințele ieftine pentru populația locală. Totodată, există multe comunități izolate care au acces redus și limitat la piața de locuri de muncă, la servicii superioare (de ex. spitale și învățământ superior) și la alte facilități specifice mediului urban. Comunitățile insulare se confruntă, în mod special, cu dificultăți suplimentare în termeni de costuri de transport.
44. În zonele izolate, activitățile tradiționale rurale au cunoscut un declin și se constată prezența unor enclave cu o rată mare a șomajului, situație cu atât mai dificilă cu cât gradul de izolare al localității este mai mare. În unele zone există constrângeri și probleme de mediu majore, agravate adesea de condițiile sociale și economice. Ele pot fi ameliorate prin intervenții speciale pentru asigurarea utilităților necesare, pentru a răspunde cererii de locuințe și de ocupare a forței de muncă. Aceste

zone constituie, în mod cert, elemente-cheie pentru viitorul Europei în ceea ce privește, de exemplu, producția alimentară și furnizarea de resurse naturale (de ex. minerale și cherestea) sau dinamizarea economiei turismului. Planificarea spațială este esențială pentru promovarea unei abordări integrate a dezvoltării viitoare a comunităților rurale europene.

4. Conectivitatea cu mediul

Dezvoltarea durabilă

- 45.** Legătura dintre oameni și mediul lor de viață este fundamentală. Ea construiește o identitate comună și o calitate a vieții bazată pe patrimoniul cultural și natural comun, adică legături între sănătate, mod de viață, calitatea vieții, utilizarea durabilă a ecosistemelor, a spațiilor verzi, a peisajelor naturale și energiei.
- 46.** Dezvoltarea durabilă impune conservarea, îmbunătățirea și crearea de resurse naturale care se află în centrul orașelor noastre sau care le asigură servicii. Toate acestea presupun:
- Utilizarea rațională a resurselor, în special a celor neregenerabile: teren, aer și apă;
  - Gestionarea chibzuită a resurselor pe baza nevoilor reale și nu doar la cererea consumatorilor, precum și reducerea consumului prin promovarea bunelor practici în re folosirea și reciclarea resurselor;
  - Protejarea orașelor de poluare și degradare, astfel încât acestea să-și mențină calitatea mediului;
  - Atingerea unui nivel de eficiență energetică fără precedent în producerea și utilizarea energiei și utilizarea prioritară crescândă a surselor de energie regenerabilă;
  - O abordare responsabilă și autonomă a tratării și valorificării deșeurilor, prin eliminarea exportului de deșuri către alte comunități din țară sau din străinătate.

Promovarea sănătății și a calității vieții

47. Gestionarea responsabilă a mediului și aplicarea practică a principiilor dezvoltării durabile vor genera orașe mai sănătoase la nivel mondial. Prin urmare, orașele și regiunile trebuie să fie astfel amenajate încât să asigure condiții de viață mai sănătoase, de exemplu în ceea ce privește condițiile de locuire sau de muncă. În viitor, trebuie eliminate riscurile sanitare generate de prezența substanțelor toxice, fie că este vorba despre produse alimentare, procese industriale, ape reziduale, emisii de gaze de transport sau orice altceva. Orașele au nevoie de spații verzi accesibile, de transport ecologic și de condiții de locuire decente, pentru a promova un mod de viață mai sănătos și o calitate mai bună a vieții. Aceste măsuri trebuie completate printr-o gamă largă de servicii medicale și sociale, accesibile tuturor cetățenilor, cu un accent particular pe prevenție.

Ecosisteme

Mentținerea ecosistemelor nu reprezintă doar o sursă de bunăstare umană, dar și o condiție a supraviețuirii noastre. Biodiversitatea trebuie protejată și conservată, având în considerare faptul că oamenii sunt și ei parte integrantă a biodiversității. Calitatea mediului este și ea un factor fundamental de garantare a coeziunii sociale și culturale, contribuind și la competitivitatea economică.

48. Totodată, trebuie folosită o abordare sensibilă pentru minimizarea riscurilor și a impactului catastrofelor naturale. De exemplu, râurile, torenții și terenurile inundabile necesită o gestiune a bazinelor de captare, care să permită atenuarea efectelor inundațiilor și ale altor fenomene meteorologice extreme, provocate de schimbările climatice și de lucrările ingineresti defectuoase.

Pagubele provocate de inundații pot fi limitate printr-o zonare de risc adecvată și prin interzicerea construirii în zonele inundabile. Pădurile urbane și zonele verzi din interiorul și împrejurimile orașelor trebuie extinse astfel încât să joace un rol major în îmbunătățirea calității aerului, combaterea eroziunii solului și reglarea nivelului de temperatură. Efectele catastrofale ale cutremurelor pot fi controlate prin măsuri de protecție aplicate clădirilor existente și prin impunerea unor standarde adecvate noilor construcții.

49. O abordare ecosistemică trebuie dezvoltată pe baza teoriei și practicii planificării spațiale, a cercetării și a învățământului de urbanism, pentru a recunoaște valoarea economică a resurselor naturale, a biodiversității, a tipurilor de energie, a apei, a gestiunii deșeurilor și pentru a limita și atenua efectele schimbărilor climatice, deja evidente.

Peisaje

50. Peisajul are o importanță vitală pentru calitatea și diversitatea identității culturale, a ecologiei, a mediului și societății europene; prin protecția, gestionarea și amenajarea lui, peisajul contribuie la economia tuturor orașelor și teritoriilor. Peisajul se raportează la întregul teritoriu, așa cum este perceput de către populație; caracterul său este rezultatul acțiunii și interacțiunii factorilor naturali și/sau umani.

51. Peisajul este un factor important al calității vieții, al bunăstării individuale și sociale a indivizilor, în zonele urbane și rurale, în zonele degradate precum și în zonele de calitate excepțională. Peisajul este, prin urmare, o expresie a diversității patrimoniului multicultural și natural comun.

52. Este esențială o abordare integrată a peisajului în politicile de amenajare a teritoriului, pentru garantarea valorii sale culturale, de mediu, sociale și economice. Această abordare trebuie integrată în orice politică care are impact, real sau presupus, direct sau indirect, asupra peisajului. Implicarea activă a populației în modelarea peisajelor, implementarea unei democrații participative, reprezintă factori-cheie care garantează faptul că politicile de dezvoltare a peisajului beneficiază de susținere publică.

Patrimoniul natural, spații libere și deschise

53. Toți locuitorii trebuie să aibă șansa de a locui și munci în proximitatea unor elemente de patrimoniu cultural și natural bine întreținute. În plus, resursele patrimoniului natural și cultural trebuie conservate și puse în valoare. Ne referim, printre altele, la situri și monumente arheologice, cartiere tradiționale, parcuri, piețe și alte spații deschise, zone acvatice (lacuri, râuri, zone umede și zone costiere) și rezervații naturale.

54. Toate aceste elemente constituie componente esențiale ale mediului de proximitate al populației. Amenajarea teritoriului este un instrument eficient de protejare și punere în valoare a acestor elemente, precum și un mijloc de dezvoltare a unor noi spații libere pentru revitalizarea peisajelor degradate, spații care creează legături cu țesutul urban și atenuează efectele negative ale urbanizării necontrolate.

Energii

55. Pentru a răspunde nevoilor energetice ale secolului XXI, în special pentru transport și locuire, trebuie utilizate noi forme de energie, obținute din resurse nepoluante și regenerabile. Mai mult, pentru a reduce drastic consumul de energie, sistemele de distribuție a energiei și echipamentele utilizate trebuie să fie superperformante, de exemplu prin valorificarea noilor tehnologii. Astfel de inovații vor

avea efecte pozitive indirecte în ceea ce privește reducerea poluării, a limitării emisiilor gazelor de seră și a schimbărilor climatice.

5. Integrarea spațială: sinteză

56. Coeziunea culturală, socială, de mediu și economică reprezintă esența amenajării teritoriului. Urbanismul permite astfel de legături. Viziunea noastră pentru Europa se axează pe integrarea spațială a orașelor și regiunilor cu scopul de a maximiza beneficiile, în ceea ce privește:

- diversitatea culturală;
- coeziunea socială și solidaritatea;
- atitudinea responsabilă față de mediul; și
- integrarea economică.

Integrarea spațială: rețele și accesibilitate

57. Printr-un urbanism responsabil și intervenții politice adecvate, rețelele de orașe și regiuni vor fi consolidate. Funcțiunile esențiale ale unui oraș, centrele sale și alte puncte nodale vor fi respectate și îmbunătățite; comunicațiile și rețelele de transport public trebuie să le deservească eficient și să le mențină vitalitatea. În același timp, zonele naturale, peisajele și ecosistemele din Europa vor fi protejate în mod eficient. Infrastructurile ecologice vor contribui la gestionarea și promovarea dezvoltării urbane și la conștientizarea privind valoarea lor intrinsecă.

58. Această abordare va asigura menținerea și creșterea bunăstării și atractivității orașelor și regiunilor europene, contribuind la îmbunătățirea calității vieții tuturor locuitorilor. Există numeroase politici, măsuri și intervenții în cadrul cărora urbanismul joacă un rol-cheie. Acestea cuprind:

- Relansarea conceptului urban în scopul protecției și punerii în valoare a spațiului public (de ex. străzile, piețele, pasajele pietonale și „coridoarele ecologice”);
- Reabilitarea spațiilor și imobilelor degradate sau proiectate defectuos;
- Măsuri de încurajare a amenajării de spații publice destinate contactelor sociale și alte oportunități pentru dialog social, de exemplu accesul la dotări culturale, de agrement și divertisment;
- Măsuri pentru întărirea sentimentului de siguranță individuală și colectivă;
- Crearea de spații și peisaje emblematice, inspirate de specificul spiritului locului, prin accentuarea și punerea în valoare a diversității și caracterului specific; și
- Conservarea și gestionarea tuturor elementelor semnificative de patrimoniu natural și cultural.

59. Fiecare dintre aceste intervenții pozitive va fi abordată într-o manieră specifică în fiecare oraș sau regiune, în funcție de condițiile culturale, sociale, de mediu și economice locale. Coeziunea în cadrul continentului european va crește pe măsură ce structurile sale administrative și sociale se vor maturiza, iar orientările legate de probleme de amenajare a teritoriului vor fi integrate treptat în întreaga Europă. Prin intermediul acestui proces, obiectivele comune ale orașelor și regiunilor de pe continentul european vor ajunge să fie larg acceptate, iar diversitatea și caracterul unic ale fiecăruia dintre ele vor fi extrem de prețuite și conservate.

Urbanismul european

60. Viitoarea dezvoltare a Europei trebuie :

- să fie determinată de valori bazate pe echitate și justiție;

- să țină seama de toți locuitorii, respectându-le nevoile și aspirațiile specifice;
- să fie durabilă în ceea ce privește impactul asupra ecosistemelor naturale și umane; și
- să fie integrată dincolo de frontiere și de interese sectoriale.

61. Urbanismul este expresia concretă a acestor concepte care asigură șanse egale tuturor cetățenilor și permite firmelor să-și folosească pe deplin potențialul, indiferent unde sunt amplasate. Datorită caracterului sau integrator, urbanismul are capacitatea de a coordona acțiunile politice astfel încât să ia în considerație nevoile comunităților locale. Urbanismul se bazează pe un set de principii care vizează dezvoltarea teritorială armonioasă, echilibrată, eficientă, durabilă. Urbanismul se bazează pe „Principiile directe privind dezvoltarea teritorială durabilă a continentului european” (COE: Hanovra, 2002) și pe „Schema de dezvoltare a spațiului comunitar” (ESDP) și reflectă Carta de la Leipzig din 2007 și Declarația de la Toledo din 2010.

62. Urbanismul este, prin natura sa, orientat spre acțiune, constituind un mijloc de realizare a echilibrului dintre cetățeni și utilizarea optimă a diversității teritoriale a Europei, ceea ce constituie un avantaj considerabil într-o perioadă de turbulențe globale. Urbanismul permite utilizarea rațională a resurselor de teren, aer și apă, vitale pentru viitorul economic al Europei. Urbanismul reprezintă principiul subsidiarității, promovând coeziunea economică și socială, deoarece transpune principiile unei dezvoltări echilibrate și durabile, în acțiuni concrete pentru fiecare oraș și regiune.

63. Politicile europene influențează competitivitatea economică, condițiile sociale și viabilitatea mediului tuturor orașelor și regiunilor Europei. În lipsa unei amenajări eficiente a teritoriului, dezvoltarea economică viitoare a Europei va fi dezechilibrată, vor crește inegalitățile sociale și se vor eroda ecosistemele noastre vitale. În consecință, problematica amenajării teritoriului trebuie integrată în ansamblul de politici europene, pentru a asigura implementarea eficientă a deciziilor referitoare la spațiu, la toate nivelurile instituționale, în ceea ce privește:

- O dezvoltare policentrică inovatoare, care să permită apariția unor rețele de orașe datorită unei dezvoltări urbane colaborative care generează economii competitive ale aglomerațiilor urbane;
- Promovarea investițiilor rurale integrate. Viziuni integrate pentru zonele urbane și rurale ce identifică forme noi de parteneriat și coordonare, asigurând servicii publice adecvate și de interes general;
- Cooperarea regională pe tot cuprinsul Europei, bazată pe planuri strategice vizând asigurarea unei infrastructuri adaptate și dezvoltarea unor rețele de infrastructură mai durabile;
- Un cadru coerent favorabil consolidării și extinderii rețelelor transeuropene (TEN);
- O abordare holistică a managementului riscurilor la nivel transeuropean, inclusiv a impactului acestora asupra schimbărilor climatice; și
- Mai multe structuri dinamice pentru sprijinirea resurselor ecologice și culturale, cu rol de gestiune coerentă a atuurilor naturale și culturale ale Europei, prin formule-cadru axate pe regiunile naturale europene (de ex. bazine hidrografice și ecosisteme).

64. Orașele și teritoriile Europei sunt tot mai interdependente la diferite paliere de conducere, între diferite sectoare de politici publice atât în raport cu statele membre UE cât și cu țările vecine. În consecință, provocarea majoră cu care se confruntă Europa impune o cooperare mai strânsă între state, regiuni, orașe (inclusiv orașele mici și mijlocii), alte teritorii și stabilirea de politici sectoriale la toate nivelurile. Amenajarea teritoriului este cel mai eficient mijloc de a facilita această cooperare, de a genera o creștere inteligentă, incluzivă și durabilă și o coeziune teritorială în Europa, mai ales în zonele metropolitane.

Integrarea spațială: abordare sintetică

65. Integrarea spațială evaluează obiectivele și definește politicile. De aceea, ea impune o abordare integrativă proactivă și participativă la nivelul concepției, comunicării și monitorizării, abordare dependentă de cei implicați, de stadiul procesului de planificare, precum și de contextul politic și teritorial. În anumite situații, o abordare mai puțin rigidă, experimentală poate fi indicată sau necesară, dar principiile trebuie aplicate, deoarece urbanismul presupune extinderea orașelor, dezvoltarea urbană, extinderi noi, infrastructuri noi, regenerare urbană, intervenții de reabilitare, inițiative locale sau proiecte individuale.

66. Activitățile și intervențiile de amenajare a teritoriului se aplică tuturor tipurilor de teritorii: zone rezidențiale, centre istorice, centre urbane, centre de afaceri, zone comerciale, zone industriale, porturi, zone turistice și de recreere, zone verzi, parcuri urbane, zone rurale de la periferia orașelor, infrastructuri și rețele de transport. Intervențiile de amenajare a teritoriului pun în valoare calitatea sau cantitatea acestor bunuri comune și au în vedere protejarea calității, reducerea sau creșterea cantității, furnizarea cantității și asigurarea calității precum și gestiunea ambelor. Se pune problema modului în care se poate stimula atingerea unui nivel mai ridicat de puritate a aerului, a solului și a apei; reducerea producerii de deșeuri și a poluării; economisirea resurselor și utilizarea eficientă a energiei; asigurarea unor condiții mai bune pentru floră și faună; o economie verde și furnizarea energiei verzi; utilizarea unor formule durabile de transport; implicarea tuturor actorilor interesați și asigurarea participării publice la decizie.

67. Pentru a realiza un proces integrativ, deschis, participativ și interactiv care vizează coeziunea teritorială, definirea de zone interconectate din punct de vedere socio-economic sau de mediu este fundamentală. Prin urmare, este esențial să se evalueze și să se identifice zonele în care locuitorii caută locuri de muncă sau locuințe, în care trăiesc sau lucrează și să se prefigureze planuri în colaborare cu teritoriile limitrofe. În mod similar, acolo unde dispozitivele de conducere ale amenajării teritoriului sunt fragmentate, este esențial ca toate părțile interesate să ia parte la procesul de decizie, să nu fie doar simpli spectatori și să aibă opțiunea de a refuza. Abordarea integrată rezultată permite o evaluare adecvată a punctelor tari și slabe ale teritoriului, definirea oportunităților și scenariilor realiste și, în cele din urmă, a celor mai bune politici spațiale pentru dezvoltarea viitoare a unui teritoriu atât la nivel local cât și în perspectivă strategică.

PARTEA B

ROLUL URBANIȘTILOR

Provocări pentru o amenajare eficientă a teritoriului

68. Principiile urbanismului sunt parte integrantă a teoriei și practicii amenajării teritoriului în întreaga Europă. Pentru ca aceste principii – pe care se bazează Partea A a acestei Carte – să poată reflecta problemele specifice domeniului, la nivel european, ele trebuie reformulate și consolidate, constant. În contextul provocărilor globale majore actuale, secolul XXI se confruntă cu noi priorități și axe politice. Acestea includ provocări generate de urbanizarea accelerată, de creșterea nivelului de sărăcie și de schimbările climatice inevitabile, care constituie programul de bază al urbanistilor la nivel mondial. Fără o amenajare eficientă a teritoriului nu va exista o Viziune spațială pe termen lung pentru dezvoltarea Europei.

69. Astăzi, mai mult ca oricând, este necesar ca urbanistii să abordeze direct problemele vieții reale, să afirme valoarea urbanismului și să încerce să influențeze în mai mare măsură autoritățile responsabile pentru amenajarea teritoriului (de ex. organizațiile non-guvernamentale și sectorul privat). Alte organizații, ca Agenția Europeană pentru Mediu (AEE) și Consiliul Europei (CEMAT), fac eforturi ca urbanismul să fie recunoscut ca domeniu fundamental pentru atingerea obiectivelor lor, calitatea vieții în mediul urban (AEE) și respectiv democrația teritorială (CEMAT). Aceste obiective susțin politica Uniunii Europene privind realizarea unei mai mari coeziuni teritoriale, preocupare împărtășită și de Consiliul Europei. Orice extindere a UE va schimba echilibrul geografic al continentului european. Coeziunea teritorială are nevoie de un urbanism eficient la toate nivelurile, pe ansamblul continentului european.

70. Miza este aceea de a da un sens concret coeziunii teritoriale, astfel încât să includă și noțiunile de diversitate și guvernantă multi-nivel. Aceasta înseamnă recunoașterea faptului că urbanismul trebuie să fie mai receptiv la interacțiunea dintre sistemele economice și sociale la niveluri diferite și impune reformularea conceptului de policentricitate în raport cu organizări spațiale flexibile.

71. Cetățenii trebuie să dispună de un spațiu de exprimare în cadrul procesului decizional și trebuie să se păstreze echilibrul dintre tehnocrație și cunoștințele informale și informațiile pe care le dețin comunitățile locale. Acest deziderat nu poate fi realizat prin obiective și politici „de sus în jos” aplicate fără discernământ în toate teritoriile. Sunt necesare abordări și acțiuni particulare bazate pe „specificul local”, care să permită punerea în valoare a caracterului distinctiv al locurilor și teritoriilor și îndepărtarea de orice abordare normativă de elaborare a politicilor. De asemenea, sunt necesare forme noi de implicare care să conducă la o agendă comună tuturor părților.

72. Contextul în care se manifestă urbanismul, în prezent, este supus unui ritm de schimbare extraordinar. În contextul european, cinci factori-cheie modifică mediul în care acționează amenajarea teritoriului:

a. Criza economică mondială a avut ca efect acordarea priorității programelor legate de crearea de locuri de muncă și de creștere economică, cu toate că tocmai dependența de o economie de piață dereglementată și de un sector financiar slab structurat a constituit problema-cheie. Este necesară o mai mare stabilitate a bazelor politicii economice, prin îndepărtarea de un sistem bazat pe desfacerea de bunuri și servicii și apropierea de un sistem bazat pe valoarea economică reală a resurselor și

bunurilor și pe structuri de finanțare transparente. Acesta se va sprijini pe mijloace de producție mai eficiente și va trebui aplicat astfel încât să mențină condiții de concurență echitabile. Astfel, o planificare strategică sănătoasă este esențială pentru a contracara fluctuațiile pieței care se află la originea multora dintre problemele urbane actuale ale Europei.

b. Schimbarea climatică este o preocupare prioritară. Realizarea principiilor enunțate în Viziunea noastră (Partea A) care fac referire la orașe și regiuni compacte impune un control mai riguros al nivelului actual al consumului de teren, ridicat și nedorit, care generează extinderi urbane necontrolate și o dispersie geografică a dezvoltării. Este esențială promovarea unei mai mari elasticități și a unei autonomii locale sporite pentru a face față vulnerabilității de mediu din ce în ce mai mari a orașelor și regiunilor. Prin urmare, este necesară detașarea de modelul de gestiune bazat exclusiv pe zonarea teritoriului și completarea acestei abordări prin politici de „gestiune integrată a cererii în politicile de urbanism”, prin schimbarea modelelor de comportament nedurabile. În eforturile de a contracara schimbările climatice, autoritățile locale, profesionale și politice nu trebuie să aștepte ca inițiativa să fie impusă la nivel național. Inițiativele locale de acțiune trebuie să constituie motorul schimbării.

c. Ecosistemele de care economia și comunitățile noastre locale sunt dependente sunt serios amenințate, în special în ceea ce privește rezervele de apă și solurile. Protecția și gestionarea biodiversității și a peisajelor trebuie să devină o activitate dominantă a amenajării teritoriului. Integrarea amenajării urbane și rurale, în special prin intermediul gestiunii serviciilor referitoare la ecosisteme (de ex. resurse de apă și producerea hranei) este o nouă paradigmă importantă a amenajării teritoriului.

d. Restrângerea bugetelor alocate cheltuielilor publice, bunăstării și serviciilor de interes general amenință capacitatea de realizare a planurilor de urbanism. Riscurile întâmpinate sunt:

- Pierderea expertizei în urbanism;
- Incapacitatea de a asigura infrastructurile necesare; și
- Menținerea unor documente de urbanism perimate.

Dacă aceste riscuri devin realitate, vor exista obstacole semnificative în calea relansării economice, bunăstării sociale și condițiilor de mediu.

Rolul urbaniştilor

73. Urbanismul este un domeniu interdisciplinar și implică acțiunea concertată a unei diversități de profesioniști și de actori angrenați în cadrul unor procese complexe. Rolul urbanistului se adaptează la evoluțiile societății și la legile și politicile care guvernează amenajarea teritoriului. Acestea variază în funcție de diferitele modele politice și sociale din fiecare țară în care sunt implicați urbanişti, în calitatea lor de vizionari, de tehnocrați, manageri, consultanți, formatori sau îndrumători.

74. În comparație cu alte discipline, urbanismul se distinge prin preocuparea sa majoră de a lua în considerație interesele societății ca întreg, ale unei așezări umane, ale unui teritoriu sau regiuni ca entitate, în cadrul unei viziuni pe termen lung. Urbanişti sunt puternic atașați de ideea de a servi și proteja interesele generale și democrația locală. Propria lor independență și obiectivitate sunt esențiale dacă doresc să joace cu succes rolul de pilot al schimbării în societate, pentru un viitor mai durabil și mai sigur pentru continentul european.

75. Urbanişti analizează, elaborează, implementează și monitorizează strategiile de dezvoltare, susțin politici, programe și proiecte-pilot. La fel ca în cazul altor discipline, urbanişti contribuie în egală măsură, la formarea profesională și la cercetare pentru a asigura adaptarea continuă a învățământului la exigențele prezentului și viitorului. Urbanişti se implică activ în diferitele etape și la diferite niveluri ale procesului de amenajare a teritoriului, deși nu în mod egal și simultan.

76. Urbanismul nu se ocupă doar de elaborarea planurilor de amenajare a teritoriului sau de urbanism, ci face parte dintr-un proces politic care are ca scop echilibrarea tuturor intereselor relevante – publice și private, pentru rezolvarea problemelor conflictuale legate de integrarea spațială și de programele de dezvoltare aferente. Aceste afirmații susțin importanța rolului de mediator al urbanistului. Acum și în viitor, abilitățile de mediere și negociere ale urbaniştilor vor deveni din ce în ce mai importante.

77. Rolul urbanistului va fi, astfel, mai extins decât oricând în trecut, exercitarea lui necesitând competențe sporite în ceea ce privește concepția, capacitatea de sinteză, gestiunea și administrația, pentru sprijinirea și îndrumarea procesului de planificare pe parcursul tuturor etapelor sale. De asemenea, exercitarea acestui rol va impune o abordare științifică, realizarea unui dialog și a unor acorduri sociale care să ia în considerație diferențele individuale și natura politică a deciziilor, conducând astfel la implementarea, gestiunea și permanenta monitorizare și, în final, la revizuirea planurilor și programelor.

78. Faptul că abordările politicilor publice au o perspectivă fragmentată și pe termen scurt reprezintă un pericol real. Ele antrenează, în general, soluții temporare și creează noi probleme pe termen lung. Este, deci, cu atât mai necesar ca profesioniștii din domeniul urbanismului să ofere consultanță instituțiilor guvernamentale dacă acestea doresc să-și rezolve problemele într-o perspectivă durabilă și să se implice în realizarea unei viziuni comune privind guvernarea.

PARTEA C

ANGAJAMENTELE

URBANIȘTILOR DIN EUROPA

Angajamentele

Urbaniștii trebuie să fie pionierii schimbărilor care se impun în procesul de creare și gestionare a orașelor și teritoriilor. Provocările secolului XXI cer urbaniștilor să se angajeze în calitate de „lideri ai schimbării”, consilieri politici, proiectanți, manageri urbani și oameni de știință. Aceste angajamente afirmă valorile fundamentale apărute de urbaniști în virtutea rolului lor de consilieri ai decidenților politici și ai publicului larg, în efortul lor de a realiza Viziunea și, totodată, de a aplica Principiile enunțate în această Cartă. De asemenea, ei se angajează să respecte Codul de deontologie profesională al urbaniștilor europeni în toate demersurile lor.

1. Urbanistul, ca „lider al schimbării”, se angajează să:

- Reînnoiască spiritul Schemei de Dezvoltare a Spațiului Comunitar pentru a crea o Viziune spațială comună pentru dezvoltarea durabilă a continentului european; să adere la principiile directoare ale Conferinței Europene a miniștrilor responsabili cu amenajarea teritoriului a Consiliului Europei (CEMAT);
- Respecte convențiile și tratatele internaționale care trebuie transpuse în legislațiile naționale (în statele membre ale Consiliului Europei), principiile directoare ale Consiliului Europei și ale Cartelor de dezvoltare spațială pe teritoriul Europei;
- Pregătească documentele-cadru de planificare spațială strategică care transpun directivele europene, integrează politicile și programele europene, naționale, regionale, urbane și rurale și însuflă încredere comunităților locale privind amenajarea teritoriului;
- Elaboreze planuri de amenajare spațială, detaliate și actualizate, la nivelul tuturor comunităților europene;
- Promoveze Programul European de Renaștere Urbană care va genera o nouă prosperitate și o dezvoltare economică durabilă pentru orașele și regiunile acestora, creând premisele ca acest demers de creare a unui viitor comun să constituie o reușită;
- Promoveze strategii, politici și programe pentru o mai mare „elasticitate teritorială” care va combate vulnerabilitatea orașelor și teritoriilor față de efectele urbanizării rapide, ale schimbărilor climatice, ale sărăciei și inegalităților sociale din ce în ce mai accentuate;
- Promoveze o autonomie mai mare, având ca obiectiv conservarea resurselor de apă, energetice și alimentare;
- Răspundă mutațiilor demografice și economice, presiunilor și cererilor rezultate din acestea în termeni de structură și caracter specific al populației: profil de vârstă, caracter etnic, nevoi culturale și activitate economică;
- Integreze strategiile de utilizare a terenului european, de transport și de infrastructură în proiectul de dezvoltare a Rețelei Transeuropene și în alte programe de acțiune relevante.

2. Urbanistul, ca om de știință, este parte a unei profesii bazate pe cunoaștere și se angajează să:

- Analizeze caracteristicile actuale, tendințele și scenariile, luând în considerare contextul geografic mai larg, nevoile pe termen lung și gestiunea cererilor de furnizare a unor informații complete, clare și corecte factorilor de decizie, părților interesate și publicului;
- Acceseze datele disponibile luând în considerare indicatorii europeni;

- Dezvolte metode care să permită sinteza informațiilor oficiale și informale, inclusiv sursele de cunoaștere bazate pe culturile locale;
- Mențină un nivel ridicat de cunoștințe privind filozofia contemporană a urbanismului, teoria, cercetarea și practica, prin intermediul unei formări profesionale continue;
- Contribuie la formare și educație, sprijinind și evaluând dezvoltarea profesiei de urbanist în Europa, combinând teoria cu practica; și
- Încurajeze o amplă dezbateră critică și constructivă privind teoria și practica urbanismului și să împărtășească rezultatele experiențelor și cercetărilor sale, astfel încât să contribuie la evoluția corpusului de cunoștințe și de competențe din domeniul amenajării teritoriului.

3. Urbanistul, ca proiectant și vizionar, se angajează să:

- Intervină la toate scările planificării spațiale, echilibrând strategiile locale și regionale în contextul rețelei de regiuni metropolitane ale Europei și al tendințelor globale în ansamblu;
- Identifice formele și modelele durabile de dezvoltare economică, de mediu, sociale și culturale care asigură coeziunea teritorială;
- Extindă opțiunile și oportunitățile pentru întreaga populație, asumându-și o responsabilitate specială pentru promovarea unei mai bune calități a vieții și, mai ales, în ceea ce privește nevoile populațiilor și persoanelor defavorizate;
- Lupte pentru a proteja și spori integritatea mediului natural și a ecosistemelor asociate, excelența compoziției urbane; să facă eforturi să conserve patrimoniul natural și construit pentru generațiile viitoare;
- Elaboreze soluții alternative pentru probleme și provocări specifice, având ca plan de referință planul local; să cântărească atent posibilitățile, vulnerabilitățile și consecințele, gestiunea cererilor de consum (de ex. transportul și densitatea de utilizare a terenului); să consolideze identitățile locale, diversitățile culturale; să contribuie la implementarea programelor și la elaborarea de studii de fezabilitate adaptate;
- Dezvolte și să elaboreze viziuni de dezvoltare spațială care să indice oportunitățile privind dezvoltarea viitoare a orașelor și regiunilor, care să integreze agendele urbane și rurale;
- Identifice poziția optimă a unui plan sau a unei scheme spațiale în cadrul rețelelor naționale relevante de orașe și regiuni (*Gândește local, acționează global*);
- Convingă toate părțile implicate să împărtășească o viziune comună și pe termen lung pentru Europa și pentru țara, provincia, orașul sau teritoriul lor, care să depășească interesele și obiectivele individuale.

4. Urbanistul, ca mediator și consultant politic, se angajează să:

- Respecte principiile de subsidiaritate și echitate în luarea deciziilor, în soluțiile propuse și în implementarea acestora, printr-o participare publică reală la procesul de luare a deciziilor;
- Sprijine autoritățile locale, făcându-le cunoscute propunerile, obiectivele, scopurile, impactul, problematica legată de teritoriul pe care-l gestionează, furnizându-le planuri și soluții, într-un cadru de guvernare operațional și eficient;
- Sugereze și să elaboreze instrumente legislative operaționale pentru a asigura eficiența, justiția socială și un mediu durabil în cadrul politicilor legate de amenajarea teritoriului;
- Faciliteze un dialog constructiv între autoritățile locale, factorii de decizie, actorii economici și simplii cetățeni pentru a coordona dezvoltările și pentru a asigura continuitatea și coeziunea spațiale;
- Coordoneze și să organizeze colaborarea dintre toți actorii implicați, pentru rezolvarea conflictelor prin decizii clare, în sprijinul autorităților competente și independente;
- Se preocupe de atingerea unui nivel înalt de comunicare, pentru a permite viitorilor utilizatori să cunoască și înțeleagă, inclusiv prin adoptarea unor mijloace de reprezentare interactive, pentru a facilita dezbateră publică și înțelegerea unanimă a soluțiilor propuse și a proceselor de luare a deciziilor;

- Se asigure că funcționează cele trei niveluri ale democrației participative: informarea, participarea la elaborarea soluțiilor pentru obținerea adeziunii la politicile de urbanism locale și globale de amenajare a teritoriului; precum și să
- Susțină respectarea rolurilor de mediator și consultant politic, să susțină și să influențeze responsabilii politici și să se angajeze alături de ei la diferite niveluri geografice.
- Integreze rolurile, influența și necesitățile pentru a le susține pe lângă responsabilii politici, la toate nivelurile.

5. Urbanistul, ca gestionar al orașelor și teritoriilor, se angajează să:

- Adopte mai degrabă programe de gestionare strategică a proceselor dezvoltării decât să răspundă cerințelor administrative birocratice;
- Realizeze eficiența și eficacitatea propunerilor adoptate, luând în considerare aspectele economice, de mediu, sociale și culturale ale sustenabilității;
- Ia în considerare principiile de amenajare a teritoriului și scopurile și obiectivele Schemei de dezvoltare a spațiului comunitar (ESDP), ale altor documente privind politicile Uniunii Europene și ale documentelor strategice ale Consiliului European, pentru a adapta propunerile locale și regionale la strategiile și politicile europene;
- Coordoneze diferite niveluri teritoriale și diferite sectoare pentru a asigura colaborarea, implicarea și susținerea tuturor autorităților administrative și teritoriale;
- Încurajeze parteneriatele dintre sectoarele public și privat pentru stimularea investițiilor, crearea de locuri de muncă, asigurarea calității vieții și realizarea coeziunii sociale;
- Beneficieze în mod pozitiv de Fondurile Europene și de alte surse de finanțare prin stimularea participării autorităților locale și regionale în cadrul programelor și proiectelor de amenajare a teritoriului cofinanțate de Uniunea Europeană;
- Monitorizeze și să revizuiască în mod constant planurile, pentru a le adapta la situații și provocări neprevăzute, pentru a le actualiza în mod constant; să propună soluții și acțiuni și să asigure un flux continuu de comunicare între politicile de amenajare a teritoriului și implementarea acestora.

Context istoric

Noua Cartă de la Atena a fost adoptată de Consiliul European al Urbaniștilor (ECTP-CEU) în luna mai a anului 1998, în cadrul unei conferințe internaționale desfășurate la Atena. În cadrul aceluși eveniment s-a hotărât revizuirea și actualizarea Cartei, o dată la patru ani. Prin urmare, Carta a fost actualizată în iulie 2003 și denumită „Noua Cartă de la Atena - 2003”. O a doua actualizare a avut loc în 2010, aceasta fiind pregătită de un grup special de lucru al Consiliului. Rezultatul celei de-a doua actualizări a fost elaborarea „Addendei de la Istanbul” a Cartei din 2003. Actuala Cartă a Urbanismului European consolidează Addenda de la Istanbul a Cartei din 2003 și este produsul celei mai recente proceduri de revizuire.

Este important să nu se confunde Cartele ECTP-CEU cu Carta de la Atena originală, cea din 1933, care conținea o viziune prescriptivă privind modul în care ar trebui să se dezvolte orașele, care presupunea mari densități în zonele rezidențiale și de locuri de muncă, conectate între ele prin sisteme foarte eficiente de transport public. Noua Cartă și revizuirea sa sunt axate pe locuitorii și utilizatorii orașului, pe nevoile acestora într-o lume aflată în schimbare rapidă. Noua Cartă promovează o viziune asupra orașelor și regiunilor coerente, integrate și interconectate, care poate fi realizată prin urbanism și urbaniști, în colaborare cu alte profesii. Această viziune ia în considerație noile sisteme de guvernare și noile modalități de implicare a cetățenilor în procesele decizionale, prin utilizarea beneficiilor oferite de noile tehnologii comunicaționale și informaționale. În același timp, Noua Cartă promovează o viziune realistă care distinge acele aspecte ale dezvoltării orașului în care urbanismul poate exercita o influență reală de cele în care urbanismul are un rol mai limitat.

Termeni-cheie

Pentru a facilita înțelegerea celor expuse, indicăm în cele ce urmează sensul în care au fost utilizați în text o serie de termeni-cheie:

- a.** Oraș (*polis, civitas*): așezare umană cu un anumit grad de coerență și coeziune. Acest termen nu se referă doar la orașele compacte convenționale, ci și la orașele în rețea, la rețelele de orașe și la orașele-regiuni.
- b.** Spațial (utilizat în combinație cu scară, perspectivă, planificare și dezvoltare): apreciere concertată a spațiului la diferite scări, de la nivel local la nivel regional, național, continental și, mai mult, incluzând terenurile, populațiile și activitățile acestora.
- c.** Urbanist: profesionist implicat în organizarea și gestiunea utilizării spațiului, specializat în interpretarea conceptelor teoretice și transpunerea lor în formă spațială și în elaborarea planurilor.
- d.** Conexiune, conectivitate: relații funcționale și operaționale între elemente – în cazul de față, în special între orașe, în definiția cea mai cuprinzătoare a orașului.
- e.** Rețea: entitate flexibilă alcătuită din unități conectate, cu anumite orientări comune și capabilă să răspundă selectiv într-un mod concertat.
- f.** Integrare: organizarea unui sistem de elemente bazate pe principii comune și care dezvoltă un sens puternic de unitate.

Mulțumiri :

ECTP-CEU dorește să mulțumească Grupului de Lucru al Cartei alcătuit din Vincent Goodstadt (președinte în 2013), Paulo V. D. Correia (coordonatorul Comisiei de revizuire din 2013 și Președinte de onoare al ECTP-CEU), Luc-Emile Bouche-Florin (Președinte de onoare al ECTP-CEU).

ECTP-CEU mulțumește, de asemenea, pentru sprijinul lor valoros, următorilor: Dominique Lancrenon (Societatea Franceză a Urbaniștilor - SFU), João Teixeira (Asociația Urbaniștilor din Portugalia – AUP), Ignacio Péman (Asociația Spaniolă a Urbaniștilor în Domeniul Tehnologiei – AETU), Henk van der Kamp (Institutul de Amenajare a Teritoriului din Irlanda – IPI), Bruno Clerbaux (Camera Urbaniștilor din Belgia – CUB), Julian Hills (Secretariatul ECTP-CEU), Judith Eversley (RTPI – Institutul Regal de Urbanism), Lucy Natarajan (UCL – University College din Londra).

ECTP-CEU mulțumește lui Yves Fauvel, artist și grafician care a ilustrat Carta de față.

Referințe :

Try it this way

Sustainable Development at the local level: ECTP-CEU

ECTP-CEU a publicat un ghid practic pentru a oferi urbaniștilor căi practice pentru introducerea dezvoltării durabile în practica lor curentă. Ghidul conține îndrumări privind obiectivele care pot fi propuse și modalitățile cele mai eficiente de a le realiza. Urbaniștii sunt conștienți, în marea lor majoritate, de necesitatea dezvoltării durabile și sprijină obiectivele acesteia. Totuși, numeroși urbaniști întâmpină probleme în activitatea lor zilnică. Deși convingeți de necesitatea unei planificări spațiale durabile, ei descoperă că există o mare discrepanță între teorie și aplicarea sa practică. În organizații care implică acțiunea mai multor discipline diferite este, probabil, dificilă introducerea unor reguli noi.

Fifteen Steps towards Territorial Cohesion:

Spatial Planning Guidance: Jan Vogelij

Această carte furnizează informații, mesaje esențiale și recomandări care susțin urbaniștii în activitățile lor din strategiile regionale. Lucrarea ia în considerație publicațiile ECTP-CEU "Try it this Way", privind planificarea spațială pentru o dezvoltare urbană durabilă și Noua Cartă de la Atena din 2003, ambele lucrări punând accentul pe nivelul local.